

van leerkrachten zouden negéren? Inderdaad, deze actie van de besturen was een groot succes geworden: alle besturen op één na van de protestantse scholen voor voorbereidend-hoger en middelbaar onderwijs en meer dan 95 % van de besturen van de protestantse lagere scholen hadden van Dam de gevraagde mededeling doen toekomen.¹ De lagere scholen die dat niet gedaan hadden, behoorden als regel tot de Gereformeerde Gemeenten – de volgelingen van ds. Kersten dus. Van Dam zat er mee. Hoe moest hij dat verzet tegengaan? Hij begon met de principiële schoolbesturen, in totaal een kleine tweeduizend, begin mei aan te raden, hun verklaring van niet-naleving der eerste benoemingsverordening in te trekken; geschiedde dat niet, dan zag hij zich als secretaris-generaal 'genoopt, de sanctie maatregelen toe te passen, waartoe de wet hem de bevoegdheid geeft.'² Slechts twaalf schoolbesturen trokken hun verklaring in.

De standvastigheid der overige is zonder twijfel bevorderd door de krachtige steun die door de synoden der hervormden en der gereformeerden aan dit Schoolverzet geboden werd. Die steunverlening was in de kanselboodschappen die op 19 april voorgelezen waren, al tot uiting gekomen. 'In de jongste tijd', zo stond er in, 'werd ingegrepen op het gebied van het christelijk onderwijs waarbij . . . de Schoolraad en de Vereniging voor Christelijk Volksonderwijs aan ons Christenvolk werden ontnomen.' Ja, dit was de praktijk van de 'recht tegen het Evangelie ingaande, nationaal-socialistische levens- en wereldbeschouwing', zoals het in die kanselboodschappen heette! Maar die boodschappen waren toch niet meer dan een injectie. Wilde men bereiken dat een kleine tweeduizend schoolbesturen volhardden, dan moest met hen een vast contact onderhouden worden. En dat geschiedde, zowel ondergronds als bovengronds.

Ondergronds werd een commissie gevormd, de z.g. Top, waar Rutgers

¹ Hetzelfde deden elf van de vier-en-veertig verenigingen die aangesloten waren bij de Bond voor het Christelijk Nijverheidsonderwijs. De besturen van vele bij deze bond aangesloten verenigingen die van Dam geen verklaring van niet-naleving toestuurden, waren gebelgd over het feit dat het bondsbestuur (hetwelk van Dam immers geen eigen brief gezonden had) de indruk gewekt had, hen de kastanjes uit het vuur te willen laten halen. Er is hieruit voortgevloeid dat het protestants nijverheidsonderwijs een nogal zwakke sector gebleven is in het Schoolverzet, maar de Pater heeft er terecht op gewezen dat verscheidene van deze scholen in de periode '43-'45 belangrijke hulp geboden hebben aan illegale groepen. De Christelijke Ambachtsschool in Rotterdam was bijvoorbeeld het centrum van de Rotterdamse Knokploegen en in de hongerwinter was het hoofdkwartier van de Binnenlandse Strijdkrachten district Noord-Holland in de protestants-christelijke nijverheidsschool te Haarlem gevestigd. ² Rondschriften, 8 mei 1942, aangehaald in de Pater: *Het Schoolverzet*, p. 115.